

Szkoła ponadpodstawowa HISTORIA

Scenariusz zgodny z podstawą programową
(Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej
z dn. 2 marca 2018 r.)

Szkoła ponadgimnazjalna HISTORIA

Scenariusz zgodny z podstawą programową
(Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej
z dn. 27 sierpnia 2012 r.)

Scenariusz zajęć z dokumentem filmowym
z wykorzystaniem metody pracy w grupach
(90 min + projekcja filmu)

Negacja rzeczywistości PRL-u lat 80. wyrażana poprzez polską muzykę rockową (*Beats of Freedom. Zew wolności*)

Opracował: Mariusz Widawski

Uznanie autorstwa-Użycie niekomercyjne - Na tych samych warunkach 4.0 Międzynarodowe

Licencja ta pozwala na rozpowszechnianie, przedstawianie i wykonywanie utworu jedynie w celach niekomercyjnych oraz tak długo jak utwory zależne będą również obejmowane tą samą licencją.

<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/legalcode.pl>

Projekt współfinansowany przez

POLSKI INSTYTUT SZTUKI FILMOWEJ

Dofinansowano
ze środków
Ministra Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego

**Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego.**

 Fundacja Legalna Kultura
ul. Marszałkowska 84/92 lok. 121
00-514 Warszawa
e-mail: edukacja@legalnakultura.pl

Cele lekcji:

Uczeń:

- ✓ dowiadyuje się, czym jest filmowy dokument i poznaje jego formalne wyróżniki
- ✓ postrzega film dokumentalny jako źródło historyczne, socjologiczne i kulturowe
- ✓ nabywa i doskonali umiejętność ukierunkowanej percepcji tekstu filmowego
- ✓ kształtuje i rozwija kompetencje analityczno-interpretacyjne tekstu filmowego i tekstu utworu muzycznego
- ✓ doskonali umiejętność pracy zespołowej

Metody:

- ✓ praca z tekstami kultury (tekstem muzycznym i dokumentem filmowym)
- ✓ burza mózgów
- ✓ ukierunkowana dyskusja
- ✓ praca w grupach

Środki dydaktyczne:

- ✓ film: *Beats of Freedom. Zew wolności*, reżyseria: L. Gnoiński, W. Słota, Polska, 2010
- ✓ karta odbioru filmu i pracy z filmem
- ✓ materiał pomocniczy
- ✓ instrukcja analizy i interpretacji tekstu muzycznego

Uwagi przed lekcją:

Uczniowie przeglądają w domu zasoby strony internetowej grupy muzycznej Dezerter:
(link: <http://www.dezerter.art.pl/>).

Powiązanie z podstawą programową z historii:

LIII. Przemiany cywilizacyjne na świecie. Uczeń:

ZAKRES PODSTAWOWY

3) charakteryzuje zjawisko „rewolucji obyczajowej” i ruchów młodzieżowych, ze szczególnym uwzględnieniem wydarzeń 1968 roku,

LV. Proces przejmowania władzy przez komunistów w Polsce (1944–1948). Uczeń:

ZAKRES PODSTAWOWY

- 1) opisuje straty demograficzne, gospodarcze i kulturowe po II wojnie światowej,
- 3) charakteryzuje okoliczności i etapy przejmowania władzy w Polsce przez komunistów,

LVI. Stalinizm w Polsce i jego erozja. Uczeń:

ZAKRES PODSTAWOWY

- 1) przedstawia proces sowietyzacji kraju na płaszczyźnie ustrojowej, gospodarczo-społecznej i kulturowej,
- 2) omawia i ocenia skutki terroru stalinowskiego w Polsce,
- 3) wyjaśnia przyczyny i następstwa poznańskiego czerwca oraz znaczenie wydarzeń październikowych 1956 roku.

ZAKRES ROZSZERZONY

- 1) wyjaśnia założenia propagandy komunistycznej i charakteryzuje cechy sztuki socrealizmu;
- 4) charakteryzuje przejawy odwilży popaździernikowej.

LVII. Polska w latach 1957–1981. Uczeń:

ZAKRES PODSTAWOWY

- 2) wyjaśnia genezę i następstwa kryzysów społecznych w latach 1968, 1970 i 1976,
- 6) wyjaśnia przyczyny i następstwa strajków w 1980 roku,
- 7) charakteryzuje ruch społeczny „Solidarność” i ocenia jego wpływ na przemiany społeczno-polityczne w Polsce i w Europie.

ZAKRES ROZSZERZONY

- 1) opisuje postawy społeczne od negacji i oporu po przystosowanie i współpracę,
- 4) charakteryzuje osiągnięcia polskich twórców kultury, ludzi nauki i sportowców w latach 60. i 70.

LVIII. Dekada 1981–1989. Uczeń:

ZAKRES PODSTAWOWY

- 1) wyjaśnia przyczyny wprowadzenia stanu wojennego, opisuje jego specyfikę oraz społeczne, gospodarcze i polityczne skutki,
- 2) charakteryzuje postawy Polaków wobec stanu wojennego, przedstawia formy oporu społecznego oraz ocenia rolę ks. Jerzego Popiełuszki i okoliczności jego śmierci,
- 3) wyjaśnia przyczyny zawarcia porozumienia okrągłego stołu opisuje i ocenia jego skutki,
- 4) rozpoznaje największe powojenne polskie osiągnięcia w dziedzinie kultury i nauki, z uwzględnieniem twórczości emigracyjnej.

ZAKRES ROZSZERZONY

- 1) charakteryzuje realia życia codziennego w PRL lat 80.

Powiązanie z podstawą programową z 27 sierpnia 2012 r.:

Powiązanie z podstawą programową z historii:

IV etap edukacyjny – zakres podstawowy

wymaganie szczegółowe:

11. Polska w systemie komunistycznym. Uczeń:

- 2) charakteryzuje system represji stalinowskich w Polsce i ocenia jego skutki,
- 3) charakteryzuje realia życia gospodarczego i społecznego PRL-u,

12. Rozkład systemu komunistycznego w Polsce – polska droga do suwerenności. Uczeń:

- 2) wyjaśnia przyczyny i skutki wydarzeń sierpniowych 1980 r. oraz ocenia rolę Solidarności w przemianach politycznych i ustrojowych,
- 3) przedstawia okoliczności wprowadzenia i następstwa stanu wojennego.

IV etap edukacyjny – zakres rozszerzony

wymaganie szczegółowe:

15. Polska w latach 1956–1980. Uczeń:

1) charakteryzuje i porównuje etapy: 1956–1970 i 1970–1980,

5) charakteryzuje kulturę i życie codzienne w Polsce Ludowej.

16. Polska w latach 1980–1989. Uczeń:

2) wyjaśnia ideę Solidarności i jej wpływ na przemiany społeczno-polityczne w Polsce,

3) charakteryzuje państwo i społeczeństwo w czasie stanu wojennego oraz ocenia społeczno-gospodarcze i polityczne skutki stanu wojennego,

4) prezentuje oceny polskiej historiografii dotyczące PRL-u.

Przebieg lekcji:

● FAZA WSTĘPNA

Nauczyciel prosi uczniów o wysłuchanie piosenki grupy Dezerter, zatytułowanej *Nie ma nas*, a następnie pyta ich o refleksje, emocje, odczucia wywołane przez wysłuchany utwór muzyczny.

Prowadzący rozdaje uczniom tekst przedmiotowego utworu muzycznego, polecając im, aby podczas ponownego słuchania songu zwrócili w sposób szczególny uwagę na warstwę tekstową piosenki. Po wysłuchaniu nagrania nauczyciel prosi uczniów o podanie swych skojarzeń odnoszących się do tekstu muzycznego nagrania, informując ich, że wysłuchany przez nich utwór muzyczny jest wprowadzeniem/inspiracją do ukierunkowanego odbioru, a następnie analizy i interpretacji dokumentu filmowego *Best of Freedom. Zew wolności* (informacje o filmie znajdują się na stronie internetowej: <http://culture.pl/pl/dzielo/beats-of-freedom-zew-wolnosci>).

Nauczyciel dzieli uczniów na grupy tematyczne. Każdy z zespołów otrzymuje jedno zagadnienie (Karta odbioru filmu i pracy z filmem), na które w czasie oglądania filmu musi zwrócić szczególną uwagę (projekcja ukierunkowana tekstu filmowego).

● FAZA REALIZACYJNA

Uczniowie po obejrzeniu filmu proszeni są o podzielenie się swoimi wrażeniami/uwagami/spostrzeżeniami odbiorczymi dokumentu filmowego.

Podzieleni na grupy uczniowie opracowują zespołowo przydzielone im zagadnienie, dzieląc się z grupą swoimi indywidualnymi/subiektywnymi strategiami percepcyjnymi, dokonując tym samym zespołowego opracowania zadania (ukierunkowana analiza i interpretacja tekstu filmowego).

Następnie poszczególne grupy prezentują na forum klasy wyniki swojej zespołowej pracy. Nauczyciel zapisuje na tablicy motto zajęć i rozdaje teksty utworów muzycznych, których fragmenty usłyszeli wcześniej w filmie (Materiał pomocniczy) i prosi ich o dokonanie ukierunkowanej analizy, a następnie interpretacji tekstów (Instrukcja analizy i interpretacji tekstu muzycznego), odnosząc się do myśli zawartej w motcie zajęć (ukierunkowana analiza i interpretacja tekstu muzycznego).

Uczniowie pracują w grupach, a później przedstawiają wyniki swojej pracy. Wskazane jest, jeśli tylko czas na to pozwoli, by uczniowie mogli wysłuchać (w całości) „wersji śpiewanej” tekstu, z którym pracowali.

- **FAZA PODSUMOWUJĄCA**

Nauczyciel inspirowuje dyskusję (ukierunkowaną), przywołując w tym celu wybrane wypowiedzi postaci występujących w filmie.

Tematy do dyskusji:

1. „Na zachodzie muzyka była częścią rewolucji obyczajowej. W komunistycznej Polsce stała się także wyrazem buntu przeciw reżimowi”,
2. „Polska była jak wielkie więzienie: brak paszportu, prawa wyjazdu”,
3. „Ta muzyka rockowa od samego początku była czymś więcej niż tylko muzyką, nie tylko piosenkami. Raz, że opisywała pewne niezadowolenie z tego świata, który nas otacza, a z drugiej strony prowadziła do jakiś działań, żeby to zmienić”,
4. „Byliśmy sfrustrowani, przepełnieni gniewem. Byliśmy pozbawieni perspektywy na przyszłość. To punk stał się iskrą zapalną. I staliśmy się wolni”,
5. „Nie było buntu. Było totalne odrzucenie systemu i próba udawania życia poza nim”,
6. „Muzyka może dawać nadzieję. W zasadzie pozostaje nam muzyka. W obecnych czasach nie mamy nic”,
7. „Mam dość. Jestem przyszłością narodu”.

Nauczyciel zapisuje temat lekcji: „Powiew wolności, czy pozew o wolność? Negacja rzeczywistości PRL-u lat 80-tych wyrażana poprzez polską muzykę rockową”, prosząc uczniów o próbę odniesienia się do tematu lekcji poprzez poszukiwanie odpowiedzi na postawione w temacie zajęć pytanie. Dyskusja będąca ewaluacją zajęć.

Zadanie domowe:

„Ból jednostki na tle totalu” – totalna negacja rzeczywistości PRL-u wyrażana w muzyce i poprzez muzykę. Napisz esej lub tekst argumentacyjny odnoszący się do postawionej tezy.

Karta odbioru filmu i pracy z filmem

- Jak rodził się i rozwijał w Polsce rock? Historia polskiego rocka.
- Jaką wiedzę o Polsce i Polakach czasu PRL-u zdobyłeś, oglądając filmowy dokument? Historia kraju i narodu w tekście filmowym zawarta.
- Jaką funkcję pełnił i spełniał rock w komunistycznej Polsce? Muzyka rockowa w systemie totalitarnym.
- Jakie formy wypowiedzi audiowizualnej dostrzegasz w filmowym dokumencie i jaka jest ich funkcja? Kompilacyjna forma dokumentu filmowego.

Materiał pomocniczy:

Grupa 1: Tilt, *Mówię ci, że...*;

Grupa 2: Kryzys, *Mam dość*;

Grupa 3: Perfect, *Dużo nas*;

Grupa 4: Turbo, *Dorośle dzieci*.

Instrukcja analizy i interpretacji tekstu utworu muzycznego

- Przeczytaj uważnie tekst utworu muzycznego.
- Odczytaj tekst na poziomie dosłownym, wypisując z niego to, co stanowi dla Ciebie informację (to, co jest dane).
- Wskaż te elementy treści piosenki, które są dla Ciebie niezrozumiałe/niejasne, wymagające objaśnienia/dookreślenia.
- Zdefiniuj pytania, jakie generuje analizowany przez Ciebie tekst (to, co jest szukane).
- „Metafory i symbole jako artystyczne sposoby na obejście/oszukanie totalitarnego systemu”. Wskaż w analizowanym tekście powyższe kody językowe i poddaj je działaniom analityczno-interpretacyjnym.
- Przedstaw swój autorski/subiektywny odbiór tekstu, dokonując jego refleksyjnego wartościowania.

Proponowana bibliografia:

1. Gajewski M., *Rockiem na całe złoto. Boom polskiego rocka w latach 80*, Sosnowiec 2012.
2. Gnoiński L., *Encyklopedia polskiego rocka*, Poznań 2001.

Fotografia ilustrująca:

http://foto.karta.org.pl/fotokarta/Taran_4877.jpg.php.
